

Markéta Šichtařová: Vítejte v centrálně řízené ekonomice

- CZ24 News | 15. dubna 2021

Vládám celého světa vznikl nový cíl, který dosud neměly. V rámci hospodářské politiky už nebudou bojovat hlavně za nízkou nezaměstnanost, ale také... za růst cen akcií!

Nějak se vám to nezdá? Tak považte, že zatímco dříve byly akcie jen záležitostí hrstky nejbohatších lidí, dnes jsou skrze penzijní fondy, do kterých jsou nahnány masy, záležitostí skoro všech.

Akcie jsou vedle hypotéky novým motorem konzumní ekonomiky. Propadem akcií se motor ekonomiky zadře, lidé přijdou o úspory v penzijních i jiných fondech, začnou víc šetřit a zaměstnavatelé propouštět. To si žádný politik nemůže dovolit. Čím déle bude zvrácená politika centrálních bank tisknoucích peníze pokračovat, tím to bude horší.

Málo lidí to ví, ale akcie začaly být důležité pro ovlivňování voličů v březnu 1988. Tehdy byla světová ekonomika ještě otřesená propadem akcií, který proběhl v říjnu 1987. Mluvílo se o Černém pondělí. Americký prezident Ronald Reagan tehdy hledal cestu, jak pomoci akciovým trhům, a vytvořil pracovní skupinu, které se dodnes říká "Plunge Protection team" (tedy něco jako „tým bránící propadu finančních trhů“).

O týmu se toho moc neví. Nedělá žádné veřejné záznamy z jednání. A tam, kde nejsou veřejné informace a jde o opravdu hodně peněz, tam je taky hodně spekulací. Jsou to takoví moderní zednáři finančních trhů. Jedna z mála veřejných informací je, že tým vedou americký ministr financí, šéf komise pro cenné papíry a šéf centrální banky.

Centrální banky jsou sice dneska oficiálně nezávislé na politice, realita je ovšem zcela jiná. Centrální banky opustily svůj prvotní cíl, kterým kdysi byla cenová stabilita a tedy nízká inflace. Nyní už otevřeně bojují za hospodářský růst a za akciové trhy. Někde to mají dané zákonem, někde to dělají z vlastní iniciativy, aby se zalíbily těm, kteří centrální bankéře jmenují do funkcí.

Ke změně došlo zhruba v době pádu Berlínské zdi a rozpadu bipolárního světa. Po celém světě do té doby řídili centrální banky přední ekonomové specializující se na bankovníctví a měnovou politiku.

Zhruba před třiceti lety ovšem dochází zprvu k nenápadné změně. Centrální banky začínají vést ekonomové, kteří už nejsou nejlepší pro povolání centrálního bankéře, ale jsou kamarádi politiků, kteří je do vedení bank nominují. Guvernéry centrálních bank tak už nejsou nejlepší ekonomové, ale stále jsou to dost dobří ekonomové.

To trvalo nějaký čas. Kvalita centrálních bankéřů jako expertů ale postupně klesala, aby se jednoho dne začal objevovat názor, že měnová politika není žádná věda a vlastně ji ani nemusí dělat ekonom. A vlastně to ani nemusí být kamarád politika – může to přeci rovnou být politik.

A tak se na post šéfky Evropské centrální banky (ECB) dostává Christine Lagardeová, která nikdy systematicky nestudovala ekonomii a nikdy nepracovala v bance. Její jedinou relevantní kvalifikací je, že byla francouzskou ministryní financí a následně šéfkou MMF. Díky tomu se najednou stala prezidentkou ECB. Dnes drží prst na tepu evropské ekonomiky a přitom kvůli tomu, že nemá ucelené základy ekonomie, nechápe ani dopady toho, co jí její poradci radí. Je ochotna podepsat i to, co by skutečný ekonom nikdy nepodepsal.

Už dokonce i velmi neutrální tisková agentura, jako je Reuters, otevřeně píše, že se pod vedením Christine Lagardeové ECB mění a místo ekonomických témat akcentuje témata společenská, jako je klimatická změna či genderová rovnost. Z apolitické, odborné ekonomické instituce se ECB stává institucí ryze politickou a vnucuje svou politickou agendu národním centrálním bankám, čímž ji šíří napříč kontinentem. Lagardeová je první člověk ve vedení ECB bez znalosti ekonomie, a její priority jsou proto jiné. Je to politik a byrokrat.

Lagardeová říká, že banka se prý musí změnit s tím, jak se změnila doba. Patrně se domnívá, že se změnou politiky se mění i ekonomie jako věda. Mění se se změnou politiky i fyzika či matematika? Ne? Tak proč by se měla měnit ekonomie jako věda? Jak si někdo s tak sulcovitými znalostmi monetární ekonomie může dovolit vyslovit tak kategorické soudy o pregnantní vědě? A ano, ekonomie kdysi byla pregnantní vědou – dnes převažující názor, že je to věda kecací a měkká, vám vnutili právě neekonomové jako Lagardeová, kteří o ní v realitě nic nevědí.

Proto ta zelená témata v měnové politice, která byla ještě před pár lety asi tak představitelná jako diskuse na půdě centrální banky o novém albu Gojira nebo silikonech Kylie Jenner. Mnozí zelení členové Evropského parlamentu si ale v chování Lagardové lebedí a plně ji podporují. Také samozřejmě nerozumí ekonomii.

Chování ECB je dnes na samé hraně zákona a už daleko za duchem zákona. Lépe řečeno – zákon nikdy s takovým chováním nepočítal. Současná měnová politika je zoufale zpolitizovaná. A tento trend politizace centrálních bank vidíme po celém světě. Proto i centrální banky mají růst akcií jako nový, zákonem nevyřčený cíl. Vliv centrální banky na ekonomiku je přitom nesrovnatelně větší než vliv vlády. A tak časem hrozí náramný průšvih. Kvůli centrálním bankám se tedy burzy zcela utrhly od fundamentů. Jen voliči to zatím nepochopili.

Tím, že se z růstu akcií stala „tajná“, veřejně nevyslovovaná politika, nevyslovovaná dokonce ani v samotné centrální bance, spíš jen mezi řádky tušená, odtrhly se burzy od makroekonomických fundamentů. To je z ekonomického pohledu šílené, nezdravé a dlouhodobě neudržitelné.

Tohle už dávno není kapitalismus. Tohle je už spíš variace na centrálně řízenou ekonomiku. Zkušenost ukazuje, že zatím nejdéle „fungovala“, tedy lépe řečeno živořila, v Sovětském svazu, a to zhruba 70 let. Jak dlouho to asi čeká dnešní Evropa?

Autor: Markéta Šichtařová

Zdroj: <https://sichtarova.blog.idnes.cz>